

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА 3 1955 ГОДА ●

● NO.35 (3395) ●

● ЧАЦВЕР, 18 ВЕРАСНЯ, 2014

ТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Светлыя мелодыі Алены Скрыганавай
Пад час Фэсту беларуская музыкантка з Германіі завітала ў Мінскі каледж мастацтваў
Стар. 2

Агульныя карані збліжаюць
Актывісты суполкі “Бацькаўшчына” з Кургана ў чарговы раз пабывалі ў суродзічаў у сяле Новае Ільінскае
Стар. 3

Народжаныя лётаць
Стар. 4

СВЯТА

Шляхі вядуць дадому

Пад час Другога фестывалю мастацтваў беларусаў свету яго ўдзельнікі не толькі дзяліліся сваімі творчымі набыткамі, але і адкрывалі для сябе сучасную Беларусь

Кацярына Мядзведская

Маладыя выступоўцы з танцавальнага гурта “Чайка” з Аргенціны Мяліса Вара, Таццяна і Эстэбан Куц упершыню пабывалі ў Беларусі. Пра зямлю продкаў яны чулі ад бацькоў, бабуль і дзядуль, шмат чыталі на занятках ў нідзельнай школе ў таварыстве “Усход”, што дзейнічае ў аргенцінскім горадзе Бярыса. З маленства займаюцца беларускімі танцамі, шыюць нацыянальныя строі, ведаюць беларускія музычныя творы. Аднак у Беларусі ніколі не былі: іх прадзядулі і прабабулі пакінулі яе на пачатку мінулага стагоддзя. І гэтыя трое — першыя са сваіх эмігранцкіх сем’яў, хто з тае пары прыехаў сюды. Тое адбылося дзякуючы Фэсту і яго арганізатарам: Міністэрству культуры і Рэспубліканскаму центру нацыянальных культур, якія нават аплалілі пералёт беларускіх аргенцінцаў у абодва канцы.

Больш чым 10 гадоў не была на Бацькаўшчыне Ніна Менцюкова з Італіі, 7 — Вольга Сотнікава-Рамас з Мексікі... Прыехала больш за 250 чалавек з 18 краін. Запішам для гісторыі: Аргенціна, Армения, Бельгія, Германія, Італія, Іспанія, Казахстан, Кыргызстан, Малдова, Мексіка, Латвія, Літва, Польшча, Расія, Украіна, Францыя, Швейцарыя, Эстонія. Госьці паказвалі сваё

БЕЛТА

Сабрацца разам на Бацькаўшчыне — вялікае свята для таленавітых беларусаў усяго свету

майстэрства, пад час экскурсій адкрывалі для сябе сучасную Беларусь. А пляцоўкі Фэсту сталі месцам сустрэч з сябрамі і партнёрамі.

Рух насустрач

Насычанай была праграма ў дэлегацыі з казахстанскага

Паўладара. Салісты вакальнага гурта “Надзея” Аляксей Кравец, Максім Кашаміраў, Іван Нечапурэнка, Паліна Цыбулькіна, як і старшыня этнакультурнага аб’яднання “Беларусь” Любоў Богнат не трацілі часу марна. Пабывалі ў Заслаўі, Хатыні, этнамузеі ў Дудутках. Завіталі ў Пасольства

Казахстана ў Мінску, сустрэліся са студэнтамі БНТУ, зазірнулі ў Цэнтр Абая, створаны пры гэтай вну. А ў Рэспубліканскім цэнтры нацыянальных культур была сустрэча з калегамі па культурнай працы — прадстаўнікамі казахскай дыяспары ў Беларусі. → Стар. 2

ТРАДЫЦЫІ

Паляшук — то званне ганаровае!

Россыпы самабытных талентаў можна было пабачыць у аграгарадку “Ляскавічы” на міжнародным фестывалі этнакультурных традыцый “Покліч Палесся”

Фэст ладзіцца з 2010 года. Вітаючы яго ўдзельнікаў і гасцей сёлета, Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка палічыў сімвалічным, што ў Год гасціннасці фэст набыў статус міжнароднага і шырока расчыніў дзверы для ўсіх гасцей у аграгарадку Ляскавічы, у сэрцы Беларускага Палесся. На фэст прыехалі, акрамя беларускіх, гурты з Расіі, Украіны, Польшчы, нават Кітая. І глядачоў было багата, усяго ж свята сабрала больш за паўтары тысячы чалавек. Выступалі артысты беларускай эстрады, прайшоў конкурс “Палеская прыгажуня”, была творчая сустрэча са стваральнікамі фільма “Белыя Росы. Вяртанне”: яго мова вельмі блізкая, казалі, да ментальнасці палешукоў.

На фэсце прадавалі свае вырабы майстры, рамеснікі з Беларусі, Расіі, Украіны, розных раёнаў Брэстчыны і Гомельшчыны. Ладзіліся “Палескія гульні”: выступалі аўтэнтчныя гурты, прадстаўлялі фальклорныя традыцыі, народныя святы і абрады. А фотавыстава “Знакамітыя палешукі” раскавала пра тых, хто шырока вядомы ў беларускім свеце і за яго межамі. Некаторым з іх, дарэчы, на фэсце прысвойвалі званне “Танаровы паляшук” ды ўручалі каштоўны сувенір — Слуцкі пояс.

ЗЕМЛЯКІ

Там, дзе родныя вытокі

Пачатак усіх маіх дарог — у вёсцы Лелікава Кобрынскага раёна

Мікалай Бойка

Выток — гэта пачатак жыцця ручая, рэчкі. І паколькі ў розных народаў менавіта рака лічыцца сімвалам жыцця, то і ў кожнага чалавека ёсць выток — месца, дзе ён нарадзіўся, жыў. Для мяне гэта Лелікава, вёска кіламетраў за сорок пяць ад Кобрына, непадалёк ад мяжы з Украінай. У палескай вёсцы я нарадзіўся, вырас, закончыў сярэдняю школу. У Беларусі жывуць мае сябры, родныя і блізкія. Жыў я ў Расіі, Украіне. Ды родныя вытокі паранейшаму застаюцца невычэрпнымі крыніцамі, якія пояць мяне “жывой вадою”. Толькі прыедзь туды — і падораць яны адчуванне радасці, паўнаты жыцця. Частка мяне назаўсёды заста-

ецца там. Можна, таму кожны раз, як прыязджаю ў родныя мясціны, хвалююся...

Памятаеце, як хораша спявае Юрый Антонаў, які, дарэчы, як музыкант упершыню заявіў пра сябе ў беларускім горадзе Маладзечна, закончыў там музвучылішча: “В родных местах ромашкой пахнет ветер/ И до травинки вся земля своя./ В родных местах и солнце ярче светит./ И серебристой голос у ручья”. Еду дадому, згадваю тые словы і радуюся, што з кожным годам Беларусь прыгажае, яе гарады растуць і маладзюць. Тое можна сказаць і пра Кобрын, першае згаданне пра які адносіцца да 1287 года.

Дарэчы, некаторыя навукоўцы

лічаць: у Арыны Радзівонаўны, няні Аляксандра Пушкіна, кобрынскія карані. Пра гэта, у прыватнасці, піша доктар навук, загадчык кафедры беларускага мовазнаўства Мазырскага педуніверсітэта Васіль Шур у кнізе “Беларускія ўласныя імёны. Беларуская антрапаніміка і тапаніміка”: “Беларускія тапонімы-мігранты, як мы ўжо адзначалі, ёсць за межамі Беларусі. Так, сяло Кобрына і рэчку Кобрынка ведаюць пад Пецярбургам. Даследчыкі творчасці А. Пушкіна ўстанавілі, што нянька класіка рускай літаратуры Арына Радзівонаўна была родам з сяла Кобрына, што пад Пецярбургам, якое ўзнікла сярод іжорскіх балотаў непадалёку ад сталіцы імперыі ў

выніку перасялення туды прыгонных беларускіх сялян з Кобрыншчыны як удзельнікаў нацыянальна-вызваленчага паўстання пад кіраўніцтвам Тадэвуша Касцюшкі. Разам з іншымі прыгоннымі, набытымі графам Ф.А. Апраксіным, з Кобрына-брэсцкага ў новае Кобрына паблізу Гатчыны былі прывезены і бацькі Арыны Радзівонаўны — Радзівон Якаўлеў і Лукер’я Кірылава. Якаўлеў і Кірылава — гэта не прозвішчы, а імёны па бацьку. У той час прыгонныя прозвішчаў не мелі...”

Пагадзіцеся, цудоўная гіпотэза, якая можа надаць Кобрыну адметны літаратурна-культурны статус... А праз гэты горад ляжыць штотым мой шлях да вытокаў. Тут мяне заўсёды су-

МІКАЛАЙ БОЙКА

Васіль Бойка — ардэнаносец

стракае старэйшы брат Васіль, якога я вельмі люблю і ганаруся ім: за высокую вытворчыя паказчыкі, самаадданую працу ў 1986-м Васіль Іванавіч быў ушанаваны ордэнам Працоўнай Славы III ступені. Ён і сёння працуе механізатарам у СВК “Любань”. З братам я шмат паездзіў па вобласці, на свае вочы пабачыў гарады, вёскі Палесся. → Стар. 4

СВЯТА

Шляхі вядуць дадому

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Старшыня суполкі “Ата-мекен” Галія Есенбаева прымала гасцей як сапраўднага гаспадыню. Па казахскай традыцыі (дый у беларусаў такая...) прапанавала чай з цукеркамі. У сяброўскай размове высветлілася, што Галія Каздзібаеўна жыла ў Алма-Аце, а ў Паўладары праходзіла практыку, таму добра ведае горад, з ім звязаны светлыя ўспаміны. Дый дзейнасць абедзвюх суполак падобная. Так, адзін з кірункаў працы “Ата-мекен” — пошук пахаванняў казахаў, якія загінулі пад час Вялікай Айчыннай вайны ў Беларусі. Беларускія казахі даглядаюць магілы суайчыннікаў, звязваюцца з сем’ямі загінулых, перадаюць ім звесткі пра родных. Падобны кірунак дзейнасці ёсць у беларусаў Паўладара. Разам з Любоўю Іванаўнай і “Надзеяй” прыляцела з Паўладара ў Беларусь і сям’я Абазавікоў: пакласці кветкі на магілу свайго дзядулі. Знайшлі пахаванне ў вёсцы Калінаўка Бярозаўскага раёна Брэстчыны дзякуючы запыту ў беларускі архівы паўладарскай суполкі беларусаў.

У РЦНК паўладарцы пазнаёміліся з артыстамі танцавальнага гурта “Сонечная Грузія”, якія праводзілі там рэпетыцыю. Кіраўнік гурта Суліко Іяселіяні наведваў гала-канцэрт Фестывалю ў Белдзяржфілармоніі, прычым выступленне вакальнага ансамбля “Надзея” ён вітаў стоячы.

Да самых каранёў

Зразумела, Мінск спадабаўся ўсім. Многіх здзіўлялі шматлікія новабудовы, чысціня вуліц, шырокіх праспектаў, радалі шматлікія фантаны, паркі, архітэктура сучасных будынкаў. Аднак усё ж клікала да сябе і вёска. Гасцей Фэсту падзялілі на чатыры групы, адна пабывала ў Заслаўі, другая — у Валожыне, трэ-

У Мінску вельмі ўдзячныя глядачы: Канцэрт-падарунак ля Палаца спорту

ця ж — у Чысці пад Маладзечна. Самая “інтэрнацыянальная” група з беларусаў Іспаніі, Аргенціны, Мексікі, Казахстана, Расіі ды Арменіі, у якой была і я, наведвала аграгарадок Стары Сержань: гэта Панямонне, Стаўбцоўскі раён Міншчыны.

Яшчэ па дарозе яны згадвалі свае родныя мясціны, расказвалі гісторыі, з імі звязаныя. Нехта лазіў у чужыя сады па яблыкі, хтосьці рыбу вудзіў, пасвілі кароў ды коней... Настасся Трубянкова нарадзілася ў Новасібірску, пра Беларусь ведае з аповедаў бабулі, аднак і яна згадала, як раней пужалі дзяцей, каб не заходзілі далёка: з багны й прырэчнага туману выходзяць увечары ведзьмакі... З аповедамі ды спевамі даехалі ў Музей-сядзібу “Акінчыцы”: там нарадзіўся народны паэт Беларусі Якуб Колас. Сёння гэта ўкраіна Стоўбцаў, раней была вёска. Сярод экспанатаў — аналогі рэчаў, якімі карысталася сям’я паэта, прадметы тагачаснага побыту. Усім спадабаліся лыжкі, якія выразаў дзядзька Антось (дзядзька паэта і персанаж паэмы “Новая зямля”). Алег Рудакоў з Іркуцка, кранаючы

Акінчыцы. Сустрэча з калінай

лыжкі, загадваў жаданні. Дзяўчаты з Аргенціны ледзь стрымлівалі слёзы, глядзячы на мэблю, кошкі, посуд, куфры, калаўрот, калыску, якім звыш ста гадоў. Прызнаваліся: бачылі такое на карцінках ды ў інтэрнэце, і не верыцца ім, што яны тут. Кожны з радзімы Якуба Коласа павёз з сабой сувенір: ляльку-абярэг, кошык... Крысціян Медыявілья з Іспаніі паехаў з Акінчыцаў у саламяным капелюшы, у якім і выступаў потым на сцэне Дома культуры ў Старым

Беларуска з Мексікі Міла-Тамара

Сержані, на пляцоўцы ля Палаца спорту ў Мінску, на канцэрце ў філармоніі.

Што застанеца?

Цікавай старонкай Фэсту стала адкрыццё фотавыставы “Мы — беларусы”, выстаў карцін суродзічаў з замежжа і вырабаў народных майстроў у Нацыянальным гістарычным музеі ў Мінску. Арыгінальныя дрэвы з паўкаштоўных камянеў прывезла Ніна Менцюкова з Італіі. Такое майстэрства асвоіла ўжо ў Італіі, а ўспаміны пра непаўторную прыроду Беларусі, яе гаі ды лясы прыносяць натхненне і спакой у працы. З Італіі прыехалі гліняныя вырабы Тацыяны Канавалавай, вышываныя абразы Ірыны Тапчылкі.

Народныя майстрыхі з Мал-

довы Ларыса Бугаева і Людміла Вайнштэйн прывезлі карціны, вышываныя стужкамі. На выставе яны расказвалі: каб вырабіць і невялічкі ўзор, патрэбен немалы спрыт, бо цяжка прапусціць стужку цераз тканіну. Майстрыха Ірына Лазарук прывезла працы па фларыстыцы. Казала: адзін твор часам робіць цэлы год, бо кветкі і травы знаходзіць і высушае сама, прычым гэта расліны як з Малдовы, так і з Беларусі. Шмат карцін прадставілі мастакі з Польшчы Міраслаў Здрайкоўскі, Даніэль Грамацкі ды Аляксандра Чарняўская. На выставе былі і творы Вячаслава Ігнаценкі, фотаработы Ганны Мазур з Малдовы. Незвычайныя партрэты і пейзажныя замалёўкі Вольгі Гуськовай з Бельгіі склалі цэлую экспазіцыю.

Што да фотавыставы “Мы — беларусы”, то ў яе ўвайшлі каля 60 фотаздымкаў, на якіх бачна жыццё і дзейнасць беларускіх суполак у розных краінах. Вось гурт беларускай песні “Сябры” на раённым свяце “Сабантуй” у Башкартастане, вась Алег Рудакоў і Воля Галанова ў роліх Купаліша і Купалінікі на Купаллі ў Іркуцку, а тут свята “Масленіца” ў латвійскім Даўгаўпілсе, далей — Дзень Незалежнасці Беларусі святкуюць у Ціраспалі, сустрэча з ветэранамі ў Кішыніёве...

Тыя, хто прыйшоў на адкрыццё выставы, з цікавасцю разглядалі фотаздымкі экспазіцыі “Мы — беларусы”. Знаходзілі знаёмыя твары, падзіцячы радаваліся, калі пазнавалі сябе на здымках, фатаграфаваліся побач з імі. Сімвалічна, што выстава адкрылася менавіта ў Гістарычным музеі. Бо і сам фоталетапіс беларусаў замежжа — гэта гісторыя часткі народа, беларусаў, што па розных прычынах жывуць удалечыні ад Радзімы, але маюць з ёй духоўную сувязь.

БЛІЗКІЯ ЛЮДЗІ

Светлыя мелодыі Алены Скрыганавай

Юлія Букель

Пад час Фэсту беларуская музыкантка з Германіі завітала ў Мінскі каледж мастацтваў

З усмешкай на твары, у народным касцюме з’явілася на сцэне гасця-зямячка ў Мінскім дзяржаўным каледжы мастацтваў, што па вуліцы Кіжаватава, 9. У зале былі дасведчаныя слухачы: выкладчыкі і навучэнцы каледжа. Яна заспявала беларускую народную песню “Цячэ вада ў ярк”. Прыгожа звінела мелодыя, пералівалася. У нашай зямлячкі класічна пастаўлены голас, але і народны дух жыве ў спевах.

Любоў да музыкі, расказвала Алена на сустрэчы, праявілася ў яе ў дзіцячым садку. Настаўнікі музыкі знайшлі ў дзяўчынкі абсалютны слых, што бывае даволі рэдка. “Спачатку была музычная школа, потым — Мінскае музвучылішча імя Глінкі, якое закончыла ў 1992 годзе, тры гады вучылася ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, затым паехала ў Германію: каб там адточваць сваё

майстэрства, — расказала пра сябе спявачка. — Працягнула адукацыю ва ўніверсітэце Гутэнберга: пяць гадоў адвучылася на аддзяленні вакала ў горадзе Майнц”.

Цяпер Алена мае ў рэпертуары шэраг рускіх і беларускіх песень — спявае іх на канцэртах у Рускім таварыстве Майнца. Дарчы, вывучыць іх было нескладана: у дзяцінстве разам з маці, старэйшай сястрой любіла спяваць. “У Германіі ў мяне ўжо былі два вялікія канцэрты, і я вельмі рада, што мяне запрасілі выступіць і ў Мінску: тут па-ранейшаму жывуць мае бацькі”, — гаворыць Алена. Арганізавалі ж канцэрт Міністэрства культуры і Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур у пльні Другога фэсту мастацтваў беларусаў свету.

Вось невялічкі перапынак у канцэрце, і на сцэне — быццам іншы выканаўца: жанчына ў доўгай суценцы грацыёзна падышла да фартэпіяна. Алена грала сваю п’есу пра вясну. По-

тым гучаў цыкл пра мора, і ўсе, пэўна, уяўлялі заход сонца, хвалі, прыбой... А з мелодыямі на касмічную тэму мы быццам падарожнічалі па Сушвецце, адчулі, як і я

розныя па гучанні планеты Зямля, Венера і Марс.

Цяпер Алена Скрыганавая-Ортнер працуе выкладчыцай музыкі ў горадзе

Інгельхальм, дае прыватныя заняткі ігры на фартэпіяна. Для

вучняў любіць прыдумляць нешта цікавае, новае. “Я і сама пішу музыку для

фартэпіяна, песні — усе яны мажорныя, — гаворыць зямлячка. — Адночы вырашыла ствараць толькі светлую, добрую музыку: у жыцці і так шмат ліха. А мне хочацца дарыць людзям радасць, каб створанае мною

кранала найлепшыя пачуцці слухачоў”.

Алене Скрыганавай акампанавала Ганна Сівакова

Алене Скрыганавай акампанавала Ганна Сівакова

ВЕСТКИ

Вясковая галерэя

На Палессі, на радзіме мастака Аляксея Кузьміча сабрана вялікая калекцыя ягоных палотнаў

Жывапісец, якога летась не стала, родам з вёскі Мохра Іванаўскага раёна. Зямлякі, шануючы памяць пра яго, стварылі мастацкую галерэю ў мясцовым Доме культуры. Памяшканне пад яе рамантавалі за кошт сродкаў з абласнога бюджэту і з месцовага фонду суботніка. Прапанова ж аб стварэнні галерэі паступіла ад сям’і мастака, родныя перадалі зямлякам і творы жывапісца. У экспазіцыі прадстаўлены асабістыя рэчы Аляксея Кузьміча. У асобнай зале выстаўлены работы іншых мясцовых мастакоў, якіх у Іванаўскім раёне няма.

“Пры жыцці Аляксея Кузьміча часта прывязджаў у Мохра, ладзіў выставы, праводзіў творчыя сустрэчы, — расказала журналістам супрацоўніца Іванаўскага райвыканкама Валыяна Пуцывіч. — Галерэю адкрылі 1 чэрвеня, да дня нараджэння майстра і Міжнароднага дня абароны дзяцей, што непаруўна звязана з яго творчасцю”. Цяпер новы культурны аб’ект уваходзіць у турмаршруты па рэгіёне.

МАЦЯРЫК НАЦЫ

Агульныя карані збліжаюць

Актывісты суполкі “Бацькаўшчына” з Кургана ў чарговы раз пабывалі ў суродзічаў у сяле Новае Ільінскае

Грамадская суполка беларусаў Курганскай вобласці “Бацькаўшчына” даўно адладзіла дзелавыя і сяброўскія сувязі з жыхарамі вёскі Новае Ільінскае, што ў Петухоўскім раёна. Гэта, як кажуць, той выпадак, калі свайго шукае: заснавальнікі вёскі былі выхадцамі з Віцебскай губерні, яны пераехалі жыць у Зауралле яшчэ ў 1853 годзе. І цяпер у вёсцы жывуць нашчадкі першых беларусаў, некаторыя з іх цікавяцца традыцыямі продкаў. Вярнуцца да родных каранёў, адчуць духоўную повязь з багатай беларускай культурай ім дапамагае “Бацькаўшчына”.

Чарговы раз курганскія беларусы прыехалі ў Новае Ільінскае 29 жніўня: на так званы Хлебны Спас. Кіраўнік суполкі Людміла Урванцава ў сельскім клубе выканала ганаровае даручэнне абласнога кіраўніцтва: уручыла падзячныя лісты губернатара вобласці бібліятэкару Надзеі Фёдаруўне Лапухіной і загадчыцы сельскага клуба Любові Пятроўне Фраловай. Першая займаецца ўсёй краязнаўчай працай, вядзе альбомы, захоўвае цікавыя матэрыялы па бе-

ларускай тэматыцы, другая ж адзначана за актыўны ўдзел у адраджэнні народнай культуры. Затым быў канцэрт фальклорнага гурта “Журавачка”: гледачам так прыйшліся даспадобы спевы, што самадзейных артыстаў доўга не хацелі адпусаць са сцэны. Для мясцовых дзяцей правялі яшчэ віктарыну пра Беларусь. І аказалася, што дзеці там вельмі дасведчаныя, за тое практычна ўсе і атрымалі падарункі ад гасцей з Кургана.

Вяскоўцы выношваюць смелы план: хочучь стварыць свой музей “Беларуска хата”. Ведаючы пра тое, курганцы прывезлі новаільінцам ды падарылі першы і надзвычай сімвалічны экспанат для будучага музея: Дзяржаўны сцяг Беларусі. Сам жа Аляксандр Цябутаў, які ініцыяваў добрую “музейную справу”, атрымаў у падарунак апаясак — сплечены па беларускіх народных узорах і традыцыях мужчынскі пояс. Яго намаганні адзначаны і граматай Нацыянальна-культурнага цэнтра.

Пасля канцэрта курганскія суродзічы “пайшлі па гасцях”:

Кіраўніца суполкі “Бацькаўшчына” Людміла Урванцава (у цэнтры) у суродзічаў з сяла Новае Ільінскае

наведалі хаты двух найстарэйшых сельскіх родаў, чые карані непасрэдна ідуць ад беларускіх продкаў. Гэта былі хаты Кацярыны Пятроўны Мазуравай і Кацярыны Сямёнаўны Цябутавай — бабулі вышэйзгаданага Аляксандра. Рыхтуючыся да сустрэчы, гаспадыні вынялі з куфраў каштоўныя рэчы, якія маюць даўнюю гісторыю. Да прыкладу, сярод іх ёсць і старадаўнія абразы, пасечаныя калісьці пашкамі пад час белагвардзейскага бунту.

Людміла Урванцава пасля расказала, што суродзічаў прымалі ў старадаўняй, але яшчэ моцнай хаце: “На адным з абразоў я пабачыла надпіс на стараславянскай мове. Крыху ведаю яе: бабуля ў дзяцінстве ў пакаранне, калі моцна расшумлюся, давала мне рукапісную кнігу,

пісаную старадаўняй вяззю, і прымушала чытаць. І вось трэба ж: тая бабуліна навук тут спатрэбілася! Калі па просьбе гаспадароў прачытала надпіс на іконе, то гаспадыня так расчулілася, што заплакала, пацалавала мяне... А ў іншай хаце ў куце стаяў гармонік, на якім шмат гадоў ніхто не граў — ён раней быў дзедаў, гаспадары хаты. То наш баяніст, Генадзь Сяргеевіч Пухаў, узяў яго беражліва, а потым і зайграў. Ды так, што ўсе плакалі... Гэты гармонік, вырашылі, будзе адным з экспанатаў будучага музея ў Новым Ільінскім”.

Па словах Людмілы Рыгораўны, тая сустрэчы суродзічаў прайшлі вельмі сардэчна і цёпла. Чужыя, здавалася б, людзі — але ж як хутка знайшлі агульную мову! Знайшліся і агульныя ўспаміны, хаця людзі —

з розных месцаў, рознага ўзросту. Потым гаворкі прадоўжыліся і за святочным сталом. “На ім, дарэчы, у гаспадароў былі сапраўдныя беларускія стравы: яешня, драпікі, кулічы, запяканкі, топленае ў рускай печы малако — такое калісьці рабіла і мая бабуля, — згадвае Людміла Урванцава. — Вельмі спадабалася цёплае стаўленне да нас вяскоўцаў, нас запрашалі прыязджаць часцей”.

Дарэчы, кіраўнік Новаільінскай адміністрацыі Алена Акімава прызналася: пад час такіх сустрэч яна, як і іншыя мясцовыя жыхары, даведлася нямаля новага, цікавага пра мінулае краю, сваіх землякоў. Алена Вадзімаўна ўпэўнена, што дружба “Бацькаўшчыны” з новаільінцамі прадоўжыцца на агульную карысць.

Тацяна Макавеева, г. Курган

ГАСПАДЫНЯ-БЕЛАРУСАЧКА

“Рухавік прагрэсу” па імені Ірына

Адам Мальдзіс

Так назвалі ўраджэнку Палесся, прэзідэнта Спецыялізаванага фонду садзейнічання развіццю расійска-беларускага супрацоўніцтва “Белыя Росы” з Санкт-Пецярбурга будаўнікі Астравецкай АЭС

Хаця Ірына Рогава, ураджэнка вёскі Бібікі, што ў Мазырскім раёне Гомельшчыны, ужо больш за 30 гадоў разам з мужам і дзецьмі жыве ў Пецярбурзе, я амаль штогод бачуся і доўга размаўляю з ёй у перапынках між пасяджэннямі Кансультацыйнага савета па справах беларусаў замежжа пры Міністэрстве культуры. Аб чым гаворым? Пра ўшанаванне на Пискароўскіх могілках у Пецярбурзе памяці пра 14 тысяч беларускіх “фэзэвушнікаў”, што загінулі ў Ленінградзе ў час блакады. Пра папулярнасць у расійскай “Паўночнай сталіцы” беларускіх тавараў. Пра навуковую і мастацкую творчасць нашых агульных знаёмых... Апошнім часам усё больш гаворым пра мой родны Астравецкі раён на Гродзеншчыне, дзе яна бывае разам з “місіямі добрай волі” па некалькі разоў на год. Колькі слоў пра спадарыню Ірыну вазьму з энцыклапедычнага даведніка “Сузор’е беларускага памежжа”: ён

толькі выйшаў у Мінску пад маёй рэдакцыяй і быў прадстаўлены ўвазе шматлікіх удзельнікаў Другога фестывалю мастацтваў беларусаў свету. Артыкул пра зямлячку напісала, дарэчы, супрацоўніца таварыства “Радзіма” Галіна Навіцкая. Адтуль даведваемся: Ірына — са шматдзетнай сялянскай сям’і. Вялікі ўплыў на яе свядомасць аказалі дзед-ветэран вайны і бабуля-паянныя ды казачніца. Таму Ірынка з маленства ўдзельнічала ў школьнай мастацкай самадзейнасці, грала ў спектаклях Мазырскага народнага тэатра. Марыла стаць артысткай, хацела закончыць вучобу ў Ленінградскім тэхналагічным інстытуце халадзільнай прамысловасці, але трэба ж было найперш дбаць пра сям’ю. Таму пайшла ў Піцеры на завод, прайшла шлях ад рабочай да дырэктара прадпрыемства. Потым яе запрасілі на працу ў Канадаўчы сход Санкт-Пецярбурга, адтуль лёс вывеў да кіраўніцтва “Белымі Росамі”.

Першы раз у Астравец Ірына Рогава прыехала ў 2012-м не адна: з кіраўніком Сасноваборскага муніцыпальнага ўтварэння Ленінградскай вобласці Дзмітрыем Пуляеўскім. Яны падпісалі пагадненне аб супрацоўніцтве са старшынёй Астравецкага райвыканкама Адамам Кавалькам. “Калі я даведлася, што ў Беларусі будзеца атамная

Ірына Рогава з удзельнікамі акцыі “Марское братэрства — непарушнае!”

электрастанцыя, то зразумела: гэта яшчэ адзін пункт судакранання, магчымаць развіцця нашых узаемных кантактаў, — казала гасця рэдактарцы “Астравецкай праўды” і пісьменніцы Ніне Рыбік. — У Ленінградскай вобласці дзейнічае АЭС, ідзе будаўніцтва другой яе чаргі. Каму, як не Сасноваму Бору, гораду энергетыкаў Ленінградскай АЭС, сябраваць з Астравцом!”

І Астравец стаў горадам-пабрацімам Сасновага Бора. Дарэчы, будаўнікі Астравецкай АЭС жартам назвалі нашу зямлячку “рухавіком прагрэсу”. А ў кожным жарце, як мы ведаем, ёсць свая

праўда. Пазней Ірына Рогава прыехала туды разам з пецярбургскімі ды мінскімі настаўнікамі і вучнямі. Гасці агледзелі мясцовыя святыні і музеі, пабывалі на рабочай пляцоўцы АЭС пад Міхалішкамі, далі канцэрт, дамовіся аб наступных сустрэчах. Так паядналися “Залатое калцо школ Ленінградскай вобласці” і “Залатое калцо школ Беларусі”.

А 4 верасня са Спецыялізаванага фонду “Белыя Росы” ў рэдакцыю газеты “Голас Радзімы” прыйшло электроннае паведамленне: агульны сход фонду адзінагалосна надаў Ірыне Ігараўне Рогавай ганаровае найменне “Гаспадыня-беларусачка”.

ВЕСТКІ

Фестывалі на Байкале

Актыўна жывуць беларускія суполкі Іркуцка

“Напрыканцы жніўня паўдзельнічалі ў вялікім арт-фэсце “Байкал-лайф”, што праходзіць пры Байкале ў пасёлку Сахюрта — пра яго можна глянуць на сайце фэсту, — напісала ў рэдакцыю старшыня Іркуцкага таварыства беларускай культуры Алена Сіпакова. — Многія чулі пра фэст, а не ўсе ведаюць: адзін з галоўных яго арганізатараў Аляксандр Жылінскі — беларус па родавых каранях. Натуральна, што і мы да цікавай дзеі далучаныя: правялі, напрыклад, на фэсце майстар-клас па саломаліценні, зрабілі на захапленне ўсім Павука! У час фэсту беларусаў можна было лёгка знайсці па нацыянальных строях. А пра “рухавік фэсту”, Аляксандра, мы раскажам пазней”.

Нядаўна актывісты ПТБК ладзілі сустрэчу, прысвечаную Дню Байкала і ў падтрымку Фэсту Беларусу Свету на Байкале-2015. Сабралі творы беларусаў пра Байкал: фотакарціны (выстава на сядзібе суполкі), вершы, песні, фільмы. Нядаўна ў Іркуцку даведлася: аўтар слоў знакамітай песні “По диким степям Забайкалья” — беларус Іван Кандрацьёў (гл.: “Жыў у Маскве, а душа па Айчыне тужыла”, Голас Радзімы, 2014, 28 жніўня). У Прыбайкаллі ўжо ёсць пераклад яе на беларускую мову — будучь спяваць!

ГОНАР І СЛАВА

Народжаныя лётцаў

Пра вядомыя і малавядомыя факты з жыцця патомнага беларуса, ураджэнца горада Глыбокае з Віцебшчыны, знакамітага авіяканструктара Паўла Сухого гаварылі ў навуковым нэт-кафэ ў Мінску

Іван Ждановіч

Наш зямляк ствараў у свой час самалёты-«сушкі», як кажуць, на пярэднім краі навуковай думкі і тэхнічнага прагрэсу. І супрацоўнікі Рэспубліканскай навукова-тэхнічнай бібліятэкі лічаць: сёння варта больш актыўна скарыстоўваць у рабоце новыя магчымасці тэхнікі. «Свой праект «Беларускія імёны ў сусветнай навуцы і тэхніцы» мы прысвячаем навукоўцам-беларусам, якія ўнеслі значны ўклад у развіццё чалавецтва — зрабілі адкрыцці, вынаходствы ў галіне тэхнікі, авіябудавання, будаўніцтва, фізікі, хіміі, медыцыны, геалогіі ды іншых сферах жыцця, — гаворыць загадчыца аддзела Рэспубліканскай навукова-тэхнічнай бібліятэкі Кацярына Шабуддаева. — Чарговае пасяджэнне навуковага нэт-кафэ ў плыні праекта прысвячалася доктару тэхнічных навук, прафесару Паўлу Сухому».

Нагадаем, Павел Восіпавіч — адзін з найвядомых савецкіх авіяканструктараў, адзін з заснавальнікаў савецкай рэактыўнай і звышгукавой авіяцыі. На самалётах канструкцыі Сухого ўстаноўлены два сусветныя рэкорды вышыні і два сусветныя рэкорды хуткасці палёту па замкнёным маршруце. Працу беларуса па стварэнні новых узораў авіатэхнікі цанілі вельмі высока: Павел Сухі стаў двойчы Героём Сацыялістычнай Працы, быў лаўрэатам Ленінскай і Дзяржаўных прэмій, узнагароджаны залатым медалём імя А.Н.Тупалева АН СССР... Кажуць, ён аўтар больш чым 50 канструкцый розных самалётаў, у тым ліку бамбардзіроўшчыка СУ-2. Цяпер, паводле звестак з інтэрнэта, на ўзбраенні расійскай арміі ёсць самалёты з бюро Сухого СУ-25, СУ-30, СУ-37.

Экскурсію па школьным Музеі Паўла Восіпавіча Сухого праводзіць старшакласнік Максім Будзіч

А нарадзіўся будучы авіяканструктар у 1895-м у горадзе Глыбокае, у сям'і настаўніка. Як сцвярджаюць мясцовыя краязнаўцы, бацька ягоны быў адным з першых савецкіх настаўнікаў у акрузе.

Ва ўнікальным пасведчанні, копію якога нядаўна даслалі ў рэдакцыю з 1-й глыбоцкай школы, з тамтэйшага Музея Паўла Восіпавіча Сухого, чытаем: «...Литовская Духовная Консистерия, согласно определению своему, выдает настоящее свидетельство в том, что в метрической книге Глубокской церкви Виленской губернии, Дисненского уезда, за 1895 год в I части о родившихся, в ст. №109 мужеского пола, имеется следующая запись: тысяча восемьсот девяносто пятого года десятого июля родился, а тридцатого крещен Павел. Родители его: учитель Глубокского народного

училища Осип Андреев Сухой и его законная жена Елисавета Яковлева, оба православного исповедания...»

«Хрышчэнне хлопчыка прайшло ў нашай царкве Раства Прасвятой Багародзіцы — раней то быў Касцёл кармелітаў, — расказала мне Тарэза Эдуардаўна Рабіза, кіраўніца ўнікальнага музея, які амаль 30 гадоў дзейнічае пры 1-й глыбоцкай школе. — У аўтабіяграфіі Павел Восіпавіч пісаў пра нараджэнне ў Глыбокім, праўда, з прыпіскай: у Віленскай губерні Вілейскага павета — а Глыбокае было тады ў Дзісенскім. Зрэшты, і ў той недакладнасці ёсць логіка: род Сухого па бацьку быў з вёскі Вязынь Вілейскага раёна, там ягоны дзед Андрэй прафесійна займаўся пчалярствам, там на мясцовых могілках і пахаваны».

І пра далучанасць Гомеля да лёсу авіяканструктара ўжо вядо-

ма: сям'я настаўніка пераехала туды, калі хлопчыку было 2 гады. Дарэчы, прадстаўнікі Гомельскага дзяржаўнага тэхнічнага ўніверсітэта імя П. В. Сухого былі ў навуковым нэт-кафэ, калі там вялася размова пра жыццё і напружаны рытм працы зямляка. Зрэшты, у савецкі час не акцэнтавалася ўвага на тым, што Павел Сухі мае заходнебеларускія родавыя карані. Нэт-кафэ і ладзілася, па словах Кацярыны Шабуддавай, каб пашыраць у грамадстве звесткі пра славу тага суайчынніка. «Мы спецыяльна арганізавалі сувязь па скайпе з 1-й глыбоцкай школай, са школьным музеем Паўла Сухого, — згадвае Кацярына Алегавна. — Яго кіраўніца Тарэза Рабіза расказала, як ён ствараўся, пра планы прыдаць і школе імя зямляка. Дарэчы, яшчэ ў 1975-м была ідэя ўстанавіць у райцэнтры помнік авіяканструктара, і

Авіяканструктар Павел Сухі

нават было такое рашэнне па адным з пленумаў ЦК, аднак далей размова справа не пайшла. У 1984-м у школе быў створаны клуб «Пошук», тады ж школьнікі пачалі шукаць матэрыялы пра зямляка, і Тарэза Рабіза прапанавала стварыць школьны музей. Менавіта ён першым «мемарыялізаваў» памяць пра Паўла Сухого — раней, чым тым занялася Масква».

Школьнікі з Глыбокага, рыхтуючыся да мерапрыемства, зрабілі спецыяльны відэазапіс — і з музея, і па горадзе ездзілі, адзнялі мясціны, што звязаны з імем авіяканструктара, расказалі, што ведаюць пра яго. Трапіў у відэафільм, які дэманстраваўся пад час навуковага нэт-кафэ, і бюст зямляка-авіяканструктара, і помнік-самалёт СУ-17М, устаноўлены ў 90-я гады пры ўездзе ў Глыбокае з боку Мінска. На пярэдняй частцы пастамента ёсць там надпіс: «Авіяканструктару Паўлу Сухому». Так ушанавалі памяць пра зямляка супрацоўнікі Комплекс-банка і Баранавіцкага авіярамонтнага завода — ён раней спецыялізаваўся якраз на рамонтце самалётаў сямейства СУ-17.

Па словах Кацярыны Шабуддавай, матэрыяламі навуковага нэт-кафэ могуць скарыстацца і суайчыннікі ў замежжы, рыхтуючы свае імпрэзы — для гэтага можна звяртацца на электронны адрас obm@rlst.org.by. Пад час мерапрыемства, у якім удзельнічалі вядомыя дзеячы беларускай навуцы, гісторыкі, літаратуразнаўцы, журналісты, маладыя навукоўцы і студэнты, працавала тэматычная выстава выданняў, прысвечаных жыццю і навуковай дзейнасці Паўла Сухого, авіяцыі ды іншым знакамітым авіяканструктарам — выхадцам з Беларусі.

ЗЕМЛЯКІ

Там, дзе родныя вытокі

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Змяніўся і Кобрын, цэнтр раёна. Там на беразе ракі Мухавец узведзена Лядова арэна, пабудаваны аквапарк. У цэнтры Кобрына вуліца Аляксандра Суварова — пешаходная, вядзе ў парк імя Суварова. Мае зямлякі памятаюць і шануюць подзвіг савецкіх воінаў, што палеглі за свабоду і незалежнасць Радзімы. Штогод у Дзень Перамогі праходзяць урачыстыя ўскладанні вяноў да помнікаў воінам, якія загінулі ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Сёлета я і быў на святочным канцэрце ў гонар Дня Перамогі, які ў мясцовым Доме культуры давалі школьнікі і педагогі. Ва ўрачыстасцях удзельнічалі і воіны-пагранічнікі, якія праходзяць там службу.

Прыемна, што і мае сябры імкнуцца часцей бываць у Беларусі.

Сёлета пад час веснавых канікул група самарскіх школьнікаў наведвала Брэсцкую крэпасць, Хагын, Мінск. Потым самарскія беларусы прыязджалі, каб паўдзельнічаць ва ўрачыстасцях з нагоды Дня Незалежнасці і 70-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Заключылі дамову аб супрацоўніцтве з Заводскім раёнам Мінска, рыхтуюцца пагадненне аб пабрацімскіх сувязях паміж Самарай і Мінскам. Для суайчыннікаў-самарцаў сустрэчы з гістарычнай Радзімай — ужо добрая традыцыя. Летась беларускі вакальны гурт «Каданс» Самарскай абласной грамадскай арганізацыі «Руска-Беларускае Братэрства 2000» удзельнічаў у XI міжнародным фестывалі народнай творчасці «Вянок дружбы» ў Бабруйску, у святочных імпрэзах у Мінску

з нагоды Дня Незалежнасці. Ірына Глуская, прэзідэнт суполкі, кажа: «Кожны раз з добрым настроём уязджаю на тэрыторыю дарагой сэрцу і любімай Беларусі. Пабывала амаль ва ўсіх абласных цэнтрах, захапляюся прыгажосцю гарадоў, добразычлівасцю суродзічаў. Атрымліваю тут шмат станоўчых эмоцый, таму зноў і зноў хочацца сюды вяртацца». І Марына Кірылава з гурта «Каданс» з ёю згодна. Яна заўважыла, што ў Беларусі шануюць памяць пра герояў Вялікай Айчыннай вайны, надаюць увагу развіццю спорту — пра тое сведчаць сучасныя спартыўныя збудаванні ў многіх гарадах.

Мікалай Бойка з суседзям дзядзькам Лявонам

Было прыемна чуць, як пасля чарговай экскурсіі па Мінску самарскія беларусы дзяліліся ўражаннямі аб зямлі продкаў. Бачыў: яны, як і я, ганарацца дасягненнямі Беларусі, шмат

робяць для пашырэння беларускай культуры, захавання традыцый і звычаяў беларусаў у Самарскай вобласці. Увогуле ж, сустракаючыся з суайчыннікамі замежжа, прыходжу да высновы: дзе б ні жылі сёння беларусы і ўрадженцы Беларусі, яны памятаюць пра гістарычную Радзіму, ганарацца яе дасягненням, памятаюць пра свае вытокі. Ну а каб мацаваць гэтае духоўнае адзінства, будзем рабіць так, як раіў народны паэт Рыгор Барадулін: «Трэба дома бываць часцей, / Трэба дома бываць не гасцем, / Каб душою ты стаў чысцей / І не страціў святое штосьці».